

Agnieszka Zalewska – Meler

AUTOREFERAT

opis dorobku i osiągnięć naukowych

Słupsk 2014

1. Imię i nazwisko:

Agnieszka Zalewska - Meler
Akademia Pomorska w Słupsku
Wydział Nauk Społecznych
Instytut Pedagogiki i Pracy Socjalnej
Zakład Pedagogiki Ogólnej i Podstaw Edukacji

2. Wykształcenie - posiadane dyplomy, stopnie naukowe:

- 1995 – pięcioletnie studia magisterskie, magister pedagogiki o specjalności pedagogika wczesnoszkolna i przedszkolna, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Słupsku; tytuł pracy: Przystosowanie emocjonalne dzieci w wieku przedszkolnym i młodszoszkolnym w warunkach izolacji szpitalnej.
- 1996 – dwuletnie studia podyplomowe, specjalność: logopedia, Uniwersytet Gdański, tytuł pracy dyplomowej: Wady postawy ciała i niewłaściwy typ oddychania jako przyczyna błędów artykulacyjnych.
- 2002 – doktor nauk o kulturze fizycznej, Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku; tytuł dysertacji: Edukacja zdrowotna na progu szkoły podstawowej a kompetencje ucznia.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych:

- 1997/98 – 2000/01 zatrudnienie a Akademii Pomorskiej na stanowisku asystenta w Zakładzie Pedagogiki Ogólnej i Podstaw Edukacji,
- od 2001/02 zatrudnienie na stanowisku adiunkta w Zakładzie Pedagogiki Ogólnej i Podstaw Edukacji Akademii Pomorskiej w Słupsku.

4. Wskazanie osiągnięć wynikających z artykułu 16 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytułach naukowych:

4.1. Jako osiągnięcie wynikające z powyższej ustawy wskazuję monografię:

Agnieszka Zalewska–Meler, Codziennosc doświadczeń zdrowotnych a tożsamość zawodowa nauczycieli kultury fizycznej, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2014, ISBN 978-83-7850-636-2, ss. 354

4.2. Opis osiągnięcia naukowo – badawczego wykazanego w punkcie 4.1.

Pozycją, którą uznaję za znaczącą w przewodzie habilitacyjnym jest moja ostatnia publikacja, tzn. *Codziennosc doświadczeń zdrowotnych a tożsamość zawodowa nauczycieli kultury fizycznej*, Oficyna Wydawnicza „Impuls” 2014. Celem dociekań badawczych tego opracowania było prześledzenie pól aktywności nauczyciela kultury fizycznej - poznanie rozumianych przez nich celów, dążeń, przekonań oraz sposobów ich wartościowania ze szczególnym uwzględnieniem kontekstów nabywania przez nich doświadczeń zdrowotnych. Proces poszukiwań badawczych związano z następującymi pytaniami badawczymi: 1. W jakich przestrzeniach „bycia – w – świecie” nauczyciele KF nabywają swoje doświadczenia zdrowotne i którym spośród nich przypisują kluczowe znaczenie oraz jak je interpretują?, 2. W jakich okolicznościach związek między zdrowiem a jego znaczeniem zmienia się -zacieśnia, przekształca (wzbogaca) bądź ubożeje i czy rzutuje to na kształt profesjonalnej praktyki edukacyjnej badanych nauczycieli KF ?, 3. Jaki obraz własnego ciała posiadają nauczyciele KF i w jakim związku pozostaje on z jakością aktywności wobec własnego zdrowia aktywność wobec własnego zdrowia?, 4. Jakie doświadczenia związane z dbałością o zdrowie stały się wspólne dla badanych nauczycieli KF, a które mają charakter lokalny (środowiskowy). Tym co zawiązało sytuację problemową i pozwoliło na zrekonstruowanie sposobów nadawania znaczeń doświadczeniom zdrowotnym badanym nauczycielom KF jest codzienność, a zatem przeżycia w sytuacjach z najbliższymi, przyjaciółmi, podejmowana praca, w której pojawiają się dylematy i nieoczekiwane zwroty akcji. Na tle powyższych ustaleń, określiłam następujący problem badawczy: Jak osobiste doświadczanie aktywności zdrowotnej zogniskowane w strumieniu codzienności zmienia tożsamość zawodową nauczycieli kultury fizycznej i umożliwia im (samo)rozumienie stawianych przed nim zadań promotora zdrowia. Subiektywny charakter karier zdrowotnych nauczycieli KF, gdzie osoba postrzega swoje zdrowie z perspektywy powtarzających się sytuacji, zdarzeń dnia codziennego, skłonił mnie do poszukiwania metody badań dającej możliwość wniknięcia „w głąb” relacjonowanych doświadczeń związanych z wartością zdrowia (przynależną intymnej stronie natury człowieka) czyli metodzie biograficznej. Wybór tej metody wiązał się z istotną dla mnie okolicznością czyli możliwością rozpoznawania indywidualnych doświadczeń zdrowotnych (zarówno ich struktury, ale przede wszystkim odkrywania i interpretacji ich intencji i znaczeń) w profilu doświadczeń życiowych w przebiegu czasowym, co jak się okazało - modyfikowało system znaczeń oraz zaangażowania badanych nauczycieli KF w obszarze ich praktyki zawodowej. Poszukując także ukrytych

struktur generujących aktywność zdrowotną badanych, starałam się nie pominąć specyfiki języka zdrowotnych curriculum vitae badanych nauczycieli. Przyjęte podejście biograficzne (teoretycznie porządkowane przez paradygmat interpretacyjny) – starałam się opisać i uzasadnić w rozdziale omawianej monografii poświęconej założeniom badawczym badań jakościowym nad postacią nauczyciela wychowania fizycznego akcentując otwartość procedury badawczej (kołowa postać postępowania badawczego niosąca możliwość powracania do wcześniejszych ustaleń, przeformułowywanie celów i pytań badawczych w wyniku konfrontacji z nowymi danymi). W odniesieniu do umocowania problemu badawczego, wybór wywiadu narracyjnego F. Schütza (skoncentrowanie na osobie narratora czyli indywidualnej perspektywie doświadczanych zdarzeń i nadawanych przez niego znaczeń) uznałam za optymalne empiryczne zaplecze dla zaproponowanej perspektywy badań. Badany kierując się własną logiką komunikacji jednostkowych doświadczeń - odsłania określone sfery subiektywnie postrzeganej rzeczywistości, które z kolei poddawałam reinterpretacji w rozbudowanym biograficzno - analitycznym postępowaniu badawczym. Zasadą, którą szczególnie przestrzegałam na etapie analizy i interpretacji materiału zgromadzonego podczas wywiadu narracyjnego było dążenie do przejrzystości prezentacji danych (pokazywanie etapów analizy nie zaś wyłącznie ich efektu końcowego, która odsłania zarówno mój wysiłek poznawczy towarzyszący praktykowaniu zaleceń formułowanych przez metodologię jakościową jak również daje możliwość prześledzenia drogi wiodącej do uzyskanych wyników czyli w tym przypadku teorii rzeczowej (teoria budowana jest przy wykorzystaniu orientacji indukcyjnej). Prezentowany projekt badawczy przeprowadzono w mieście należącym do województwa pomorskiego. Zbieranie danych zakończono z chwilą osiągnięcia teoretycznego nasycenia (analiza kolejnego przypadku nie wносиła żadnych nowych informacji – pozyskiwanie osób do badań odbywało się na podstawie bieżącej analizy pozyskanych danych). Podstawą analizy stanowił transkrybowany zapis wywiadu (utrwalony na dyktafonie) czyli dane w postaci tekstu, zawierające określone fakty oraz odniesienia do kontekstu ich stanowienia. W trakcie całego procesu analizy wyników badań związanych z łączeniem faktów, zdarzeń mających odzwierciedlenie w narracjach w określone struktury i kategorie – szukano ich potwierdzenia poprzez stosowanie zasady porównywania przypadków (stosowanie kontrastu minimalnego i maksymalnego). Ponadto, bodźcem pozyskiwania informacji pojawiających się w strumieniu narracyjnym - uzupełniających przebieg relacjonowanych historii przez badanych nauczycieli KF – okazała się fotografia. Technika fotografii „danej” (uprzednio przygotowanej) prowokowały badanych do ponownej narracji, szczególnie w zakresie okoliczności aktywności na rzecz własnego

zdrowia. W uzupełnieniu dodam, że rozważania (zarówno teoretyczne jak i filozoficzne) zawarte w czterech pierwszych rozdziałach to rodzaj wstępnej wiedzy badacza posłużyły prezentacji aparatury pojęciowej (będącej pochodną założeń ontologicznych przyjętego paradygmatu interpretatywnego) jak i określiły kierunek potencjalnych analiz materiału badawczego. Pozyskany materiał badawczy uzmysłowił, że zawód nauczyciela KF to zawód heterogeniczny – wewnątrznie zróżnicowany, gdzie codzienność staje się niejednokrotnie źródłem stawianych celów. W toku postępowania a analitycznego dostrzegłam, iż stałym elementem wszystkich biografii jest sukces, który biorąc pod uwagę kontekst podejmowanej aktywności przyjmował różne odcienie (tzn. pojawiła się kategoria: 1. sukcesu rynkowego – osiąganego w warunkach rywalizacji, gdzie satysfakcja z efektywnego działania obliczona była na uznanie społeczne za sprawą osiągniętych sukcesów sportowych, 2. sukcesu indywidualnego – osiąganego w warunkach samorealizacji, związanego z aktywizowaniem potencjału rozwojowego podopiecznych, 3. sukcesu zawodowego – związanego z poszerzaniem dotychczasowych działań (wyznaczaniem nowych celów, inicjatyw, osiągniętych w warunkach poczucia wsparcia społecznego) i odczuwanej satysfakcji z możliwości naprowadzania na pożądane rozwiązania w obszarze KF, 4. sukcesu życiowego – utożsamionego z poczuciem mistrzostwa zawodowego i samoakceptacji, sprzężonych z pokorą wobec własnych osiągnięć oraz dążeniem do integracji doświadczeń. Pozostałe z kategorii ujawnionych w toku analizy, czyli: charyzmat, animacja, (współ)bycie, otwartość – umożliwiły również identyfikację pól aktywności zawodowej badanych nauczycieli KF, zanurzonych w lokalnym świecie znaczeń. Ponadto, wyodrębniona na początku analizy kategoria komfortu pracy, znalazła swoje odzwierciedlenie we właściwościach wygenerowanych powyżej kategorii oraz okazała się być istotnym elementem kształtowanych przez badanych obrazów zdrowia. Pozyskany materiał badawczy posłużył do identyfikacji typów karier zawodowych nauczycieli KF, tzn. człowieka sukcesu, lidera społecznika (gdzie dokonano zróżnicowania na: lidera charyzmatycznego, animatora uczących się, tutora), nauczyciela działającego w modelu adaptacyjnym oraz nauczyciela prezentującego przełamany typ kariery zawodowej. Zrekonstruowane zasady leżące u podstaw wzorów działania badanych w poszczególnych profilach aktywności, uwypukliły znaczenie satysfakcji zawodowej czyli kategorii, która pojawiła się na drodze określania konsekwencji doświadczeń badanych. Prześlędzony kontekst ich nabywania bądź ich braku uzmysłowił, iż jest to istotny element pracy nauczyciela KF. Satysfakcja odnoszona do subiektywnej oceny własnych poczynań zawodowych (określana w kategoriach emocjonalnych i poznawczych),

staje się katalizatorem autoedukacji badanych nauczycieli, która nie stanowi odrębnej ścieżki aktywności, lecz wynika z zapotrzebowania na dopełnienie roli nauczyciela KF:

- podejmowanie aktywności, która nie ogranicza się do jednego obszaru, tzn. sfery współzawodnictwa sportowego;
- odnoszenie się do tego co znane (zastane/blizsze) i nowe (szukanie połączeń między nimi);
- wykazywanie przedsiębiorczości edukacyjnej czyli edukabilności rozumianej tu jako odpowiadanie na wyzwania codziennej aktywności na podstawie uprzedniej identyfikacji potrzeb;
- dołączanie znaczenia do podejmowanego działania, wynikającej ze świadomości zróżnicowanych celów aktywności w obszarze KF;
- uruchamianie w procesie WF uczenia się afektywnego (wzbudzanie emocji i rozumienie swoich doświadczeń, upatrywanie w aktywności fizycznej potencjalnego sposobu na życie) czyli kreowania przestrzeni dla KF, w której się coś wydarza (działanie + emocje + refleksja);
- odnawianie posiadanych kompetencji zawodowych, które nie wystarczają „raz na całe życie” czyli uwzględnianie czasu jako kategorii weryfikującej posiadane zasoby;
- kreowanie warunków oddziaływania przez KF na środowisko lokalne.

Powyższe ustalenia wiodły do przekonania, iż wyodrębnione typy profili zawodowych nauczycieli KF to nie tylko kwestia kompetencji w zakresie roli, co postawa wobec KF, która dokonuje się nie tylko w polu lekcyjnej aktywności badanego, ale – jak pokazały badania – w procesach aktywności: społecznikowskiej, trenerskiej, kulturalnej, stowarzyszeniowej oraz szczególnie mnie interesującej czyli zdrowotnej. Charakterystycznym rysem przejawianej przez nauczycieli KF aktywności jest relacyjny charakter posiadanego pakietu kompetencyjnego (nabywanie kompetencji i ich doskonalenie jest wyrazem interakcji z bodźcami, sytuacjami, zdarzeniami, które stanowią wyzwanie) konfluencyjnie postrzegany z doświadczeniem ich interpretacji.

Rekonstrukcja sposobów postrzegania zdrowia przez badanych nauczycieli KF uświadomiła, iż rozumieniu pojęcia zdrowie towarzyszy używanie zarówno języka pojęciowego jak i postrzeżeniowego. Wielokrotnie badani koncentrowali się na właściwościach zdrowia dostępnych obserwacji (odwołanie się do codziennych sytuacji). W prezentowanych formach rozumienia zdrowia dostrzegłam tendencję do tworzenia kolekcji, tworzonych na zasadzie ważności elementów kojarzonych ze zdrowiem w następstwie

czasowym. W siatce działań na rzecz własnego zdrowia pojawiają się sporty życia (w tym: rekreacyjna jazda na nartach, rowerze, pływanie, jogging, nordic – walking, tenis ziemny), turystyka kwalifikowana, prowadzenie ćwiczeń ogólnorozwojowych w środowisku lokalnym. Dbłość o zdrowie jest identyfikowana przez badanych nauczycieli KF z przejawianiem aktywności fizycznej na co dzień. Dodatkowo, w odniesieniu do prezentowanych praktyk zdrowotnych – wykorzystałam analizę pól semantycznych. Siatka działań badanych wyrażona orzeczeniami modalnymi (wyrażającymi działania wobec zdrowia) ujawniła, iż aktywność na rzecz własnego zdrowia oparta jest na motywacji wewnętrznej pochodzącej z wyzwań stawianych przez sytuacje życia codziennego. Indeks czasowników modalnych zawierał w większości czynności wskazujące na bezpośrednie działania niż na sytuacje, gdzie badany nie kieruje działaniem lecz podlega działaniu. Samodzielnie wzbudzana aktywność na rzecz zdrowia ukierunkowana jest na realizację celów osobistych (stanowionych w odniesieniu do przejawianych zainteresowań) jak również przekonań związanych z postrzeganiem aktywności fizycznej jako rdzenia zachowań prozdrowotnych. Częsty wybór operatorów modalności w trybie oznajmującym, w formie osobowej jak również ich konstrukcje odczasownikowe wskazywały na zaangażowanie badanych na rzecz własnego zdrowia oraz dążenie do sprawowania kontroli nad własnym zdrowiem. Kontekst społeczny oraz fizyczny doświadczeń zdrowotnych badanych uzmysłowił, iż przejawiane formy aktywności pełnią funkcję etykiet aktywnego stylu życia. Obraz praktyk zdrowotnych badanych nauczycieli KF uległ nasyceniu, poprzez odwołanie się w trakcie wywiadu do uprzednio przygotowanych fotografii. W toku wznowionej (za ich sprawą) narracji udało się uchwycić refleksyjne odniesienie do sposobów doświadczania siebie w zdrowiu, tzn. przypisywaniu dbłości o zdrowie nowych znaczeń w perspektywie czasowej, co wiązało się z fazami życia osobistego i zawodowego. Związek między zdrowiem a jego znaczeniem zacieśniał się (wzbogaca) w sytuacjach deficytów zdrowotnych, przejściem na emeryturę lub zbliżaniem się tego okresu. Biografie badanych wskazywały również na możliwość przekształcenia znaczenia przypisywanemu zdrowiu w sytuacji wzrastającej liczby obowiązków zawodowych. Istotnym jest tu transfer części obowiązków zawodowych z u Wspólnionej przestrzeni szkolnej do sfery prywatnej, co wiązało się ze spychaniem dbłości o zdrowie na obrzeża codzienności. Związek między zdrowiem a jego znaczeniem ulegał zubożeniu w sytuacji „ścierania się” z życiem czyli podejmowaniu zadań rozwojowych związanych z wczesną dorosłością. Ponadto, przekształcenie kodowanych semantycznie obrazów zdrowia na kod konkretno – obrazowy, stało się impulsem określenia głównej potrzeby zdrowotnej współokreślającej poczucie komfortu psychicznego czyli wyciszenia (harmonii wewnętrznej) w kontakcie z naturą. W

rekonstruowanych karierach zdrowotnych badanych nauczycieli – wątek stylu doświadczania własnego ciała jedynie przebija się. Badani nie tyle koncentrują się szczegółowo na formach dbałości o własne ciało, co podkreślają znaczenie stanu zdrowia dla jakości życia w rozumieniu egzystencjalnym. Odkrywanie nowych potrzeb zdrowotnych (głównie higienicznych, rekreacyjnych) oraz poszerzanie własnych możliwości poprzez realizację projektów nasyconych treścią KZ ale i jak się okazało KF (gdzie podkreślę, iż sposób w niej uczestnictwa jest sposobem rozumienia zdrowia) stanowi przejaw kreacji osobowości zdrowotnej (tożsamości zdrowotnej Ja). Posiadanie tożsamości zdrowotnej jest zatem związane z jej odkrywaniem czyli postrzeganiem siebie jako aktywnego uczestnika działań zdrowotnych oraz świadomością zależności między refleksyjnym działaniem w obszarze zdrowia a pomyślnością życiową badanych życia. Z uwagi, na towarzyszące badaniom jakościowym „otwarcie badacza na niespodziankę” – nie udało się zrekonstruować na podstawie pozyskanych narracji aranżacji zdrowotnych towarzyszących procesom socjalizacji i edukacji formalnej. Ten aspekt zdrowotnych curriculum vitae znajduje odniesienie jedynie do motywu edukacji zdrowotnej w okresie studiów wyższych (głównie AWF), co tym bardziej skłania do badań w tym zakresie.

Odnosząc się do całości rezultatów badań, daje się zauważyć napawający optymizmem obraz nauczyciela KF. Zdrowotne doświadczenia badanych nauczycieli wpisują się w szerokie pole KF których przejawy (jak dowiedziono) przecinają społeczno-biograficzną przestrzeń ich funkcjonowania na co dzień. Filozofia zdrowia oraz zachowania je określające przemawiają za podmiotową intencjonalnością badanych. Budowanie siebie w zdrowiu dzięki wykorzystaniu możliwości ustawicznego ustosunkowania się do sytuacji życia codziennego, służy ich zawodowemu „stawaniu się” – wyrażanym w charakterystycznym dla siebie zaangażowaniu oraz sposobach formułowanych przez siebie celów. Zróżnicowane sensory zdrowia ujawniają się w obserwacjach życia codziennego (sposobach) i wyobrażeniach jej towarzyszących, obrazach pamięciowych (do których badani odwoływali się w narracjach), intuicjach oraz doznaniach emocjonalnych i cielesnych – co w całości należy do egzystencjalno – fenomenologicznej kategorii przeżycia. Warto w tym miejscu podkreślić, iż w znaczeniach nadawanych zdrowiu przez badanych nauczycieli odbijają się ich pasje, które opisują przeżywane sposoby życia. Z badań zatem nie wyłania się uśredniony (bezkrytycznie dostrojony do oczekiwań zewnętrznych) obraz realizacji zadań jakie niesie za sobą bycie nauczycielem KF. Doświadczenia zdrowotne, które nie są odizolowane od praktyki życia codziennego zapewniają samorealizację jak i emancypację w polu

funkcjonowania zawodowego. Poczucie satysfakcji – obecne niemal we wszystkich narracjach badanych – wyzwała możliwość wykorzystania własnego potencjału w sferze wolności, kreatywności oraz interpretacji skutków własnego działania. Doświadczenia zdrowotne badanych nauczycieli KF, będące elementami wyodrębnionych w toku postępowania analitycznego karier zawodowych stanowią element zmiany zarówno:

- ich samych w aspekcie uruchamiania samodzielnych działań eksploracyjnych służących utrzymywaniu i regeneracji sił witalnych odnoszonych do codzienności otwartej na przyszłość, gdzie podkreślić należy dostrzeganie przekształcenia prywatnego świata znaczeń nadawanych zdrowiu (w układzie: „dawniej” – „dziś”), w oparciu o które projektowana jest aktywność badanych nauczycieli KF, dokonywana jest ich ocena, co sprzyja rozpoznawaniu siebie jako promotora (wartości) zdrowia;
- otoczenia, gdzie dotychczasowe zaangażowanie badanych wywołuje zmiany w sposobie funkcjonowania osób znajdujących się w środowisku ich życia, czyli: uczniów, absolwentów, ich najbliższych jak i osób należących do kręgu sąsiedzkiego.

Sformułowana przez badanych nauczycieli KF koncepcja siebie w zdrowiu oraz nastawienie na promowanie autorskich pomysłów zdrowego życia na co dzień wiąże się zatem z twórczym przetwarzaniem posiadanej wiedzy o zdrowiu czyli kreowaniu wiedzy aktywnej i zdolnej do pobudzania aktywności zdrowotnej swoich podopiecznych.

Prezentując powyższe prawidłowości pragnę zauważyć, iż prezentowana teoria oraz wnioski, pochodzą z materiału empirycznego oddającego codzienne doświadczenia nauczycieli KF w danym czasie i miejscu tzn. mają status zdecentrowanej teorii o charakterze lokalnym. Identyfikacja regularności odbywała się tu nie z punktu widzenia częstotliwości występowania w zbiorowości lecz w sensie teoretycznego prawdopodobieństwa, co stwarza pole do dalszych poszukiwań.

Przedstawiana monografia składa się z sześciu rozdziałów, podsumowania wyników badań oraz aneksów zawierających wybrane merytorycznie protokoły wywiadów z nauczycielami kultury fizycznej i fotografie wykorzystane w ich trakcie.

4.3. Pozostałe osiągnięcia.

Moje osiągnięcia naukowe oscylują wokół następujących obszarów:

1. e d u k a c j i z d r o w o t n e j, gdzie przedmiotem moich rozważań uczyniłam:
  - a) kompetencje zdrowotne uczniów klas młodszych i starszych szkoły podstawowej (w kontekście całożyciowej troski i potrzeby pomnażania zdrowia własnego i innych),

gdzie podjęłam problem luki edukacyjnych wpływów, tzn. braku drożności i kontynuacji poczynań kulturalizacyjnych w dziedzinie zdrowia między przedszkolem a szkołą za sprawą zarówno luki programowej jak i dowiedzionej empirycznie instrumentalno – technologicznej orientacji nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej oraz wychowania fizycznego; szczególnie istotnym w realizacji przyjętego projektu badawczego okazało się wykorzystanie kategorii zmiany i krytyki (rozważania osadzono w nurcie teorii krytycznej).

- b) w dalszej kolejności podjęłam problematykę wielopłaszczyznowego obrazu zdrowia, gdzie skoncentrowałam się na sposobach udzielania odpowiedzi co do jego natury oraz porównywaniu zakresów znaczeniowych głównych paradygmatów zdrowia (zwrócenie uwagi na poszerzanie się granic paradygmatu socjoekologicznego za sprawą pojawiających się nowych faktów w jego obszarze oraz istnieniu luk pojęciowych rozumianych jako trudności towarzyszące analizie podejmowanych problemów przy użyciu istniejącej aparatury pojęciowej); w dokonywanych analizach wykorzystałam autorskie rozumienie kategorii opresji oraz pośredniości;
- c) znaczenie edukacji zdrowotnej w praktyce społecznej ze szczególnym uwzględnieniem przeobrażeń systemu edukacyjnego (krytycznej refleksji towarzyszącej określaniu jej pożądanego modelu); problematykę tą starałam się prześledzić poprzez osadzenie rozważań dotyczących edukacji zdrowotnej na tle współczesnego dyskursu pedagogicznego, gdzie zwróciłam uwagę na rolę ideologii edukacyjnych (typów racjonalności) w interpretacji założeń jej głównych modeli (swoisty „klucz” interpretacyjny).
- d) „bycie liderem zdrowia”, gdzie starałam się poddać refleksji gotowość nauczycieli do wypełniania tej roli a przede wszystkim konieczność mentalnych przeobrażeń oraz interpretacji własnego zaangażowania na rzecz zdrowia; problem „powinności” i „możliwości” nauczycielskich pojawił się zarówno w przygotowanej przeze mnie monografii jak i stanowił element rozważań dotyczących aktywności podmiotów edukacji zdrowotnej;

Publikacje powiązane z omawianym zakresem to:

- Zalewska – Meler A., Edukacja zdrowotna – nowa jakość w życiu człowieka, „Edukacja. Studia. Badania. Innowacje” 2001 nr 4

- Zalewska – Meler A., Edukacja zdrowotna i jej przemiany – spojrzenie pedagoga, [W:] Kształcenie nauczycieli w zakresie edukacji zdrowotnej, red. B. Woynarowska, Wydawnictwo UW, Warszawa 2005
- Zalewska – Meler A., Tradycjonalizm i nowatorstwo w edukacji zdrowotnej. Przemiany i perspektywy, „Edukacja. Studia. Badania. Innowacje” 2005 nr 2
- Zalewska – Meler A., Idea przesunięcia paradygmatycznego w obszarze zdrowia człowieka, [W:] Tożsamość w świecie nieustannych zmian, red. E. Bilińska – Suchanek, Wydawnictwo Uczelniane PAP, Słupsk 2005
- Zalewska – Meler A., Zapomniane obszary zdrowia – zdrowie psychiczne, [W:] Futurologia pedagogiczna. Niekonwencjonalne sposoby rozwiązywania konwencjonalnych problemów w edukacji, red. E. Gaweł – Luty, M. Szczepańska, Wydawnictwo Uczelniane PAP, Słupsk 2005
- Zalewska – Meler A., Lider zdrowia w edukacji – między wyzwaniem a zaniechaniem, Wydawnictwo Naukowe AP, Słupsk 2007
- Zalewska – Meler A., Zmiana stylów myślenia w obszarze zdrowia człowieka – możliwości i oczekiwania, [W:] Narracja – krytyka – zmiana. Praktyki badawcze we współczesnej pedagogice, red. E. Kurantowicz, M. Nowak – Dziemianowicz, Wydawnictwo DSWE PTP, Wrocław 2007
- Zalewska – Meler A., Być liderem. Zmagania współczesnego nauczyciela, [W:] Zachowania zawodowe nauczycieli i ich uwarunkowania, red. E. Koziół, E. Kobyłecka, Oficyna Wydawnicza UZ, Zielona Góra 2008
- Zalewska – Meler A., Między poczuciem braku a możliwością. O konieczności budowania pedagogiki nadziei, [W:] Nauczyciel na drogach i bezdrożach współczesności. Między bezradnością a nadzieją, red. E. Murawska, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2009
- Zalewska – Meler A., Zerwane więzi wychowania i higieny szkolnej – uczeń w opresji higienicznej, „Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne” 2010 nr 11
- Zalewska – Meler A., Relatywistyczne sensory zdrowia. O uniwersalną względność potencjału witalnego człowieka, [W:] Osobowość, kompetencje i powinności nauczyciela i wychowawcy, red. S. Juszcyk, J. Ogrodnik, E. Przybyła, Wydawnictwo AWF, Katowice 2011
- Zalewska – Meler A., Zabiegi hartujące jako niekonwencjonalne sposoby pozyskiwania i ochrony zdrowia, „Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne” 2013 nr 7
- Zalewska – Meler A., Bezpieczeństwo – pierwsza pomoc – profilaktyka, „Wychowanie w Przedszkolu” 2014 nr 1

2) p r z y w r a c a n i a z d r o w i a, gdzie zainteresowałam się problematyką doświadczania (przeżywania) choroby i niepełnosprawności; w rozważaniach

odwoływałam się podejścia kontekstualnego, akcentując egzystencjalny aspekt funkcjonowania w obliczu deficytów zdrowotnych; przedmiotem rozważań uczyniłam:

- a) kreowanie otwartych (elastycznych) scenariuszy życia w chorobie, w analizie których wykorzystywałam założenia logoterapii V. E. Frankla jako istotnego elementu kształtowania jakości życia chorego;
- b) biograficzną koncepcję choroby na tle której przeanalizowałam typy reakcji na chorobę (strategie radzenia sobie z chorobą), które skonfrontowałam z funkcjonalno – strukturalnym ujęciem tego zagadnienia; rozważania dotyczące zadaniowego stylu pokonywania choroby zestawiałam w kolejnych tekstach z kategorią wsparcia społecznego oraz jego braku (kategorii osamotnienia) jako warunków rzutujących na zaangażowanie w praktyki zdrowotne (przywracania zasobów witalnych);
- c) idei wykorzystania aktywności fizycznej w poprawie funkcjonowania na co dzień osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych, gdzie przywołałam tradycje specjalnego WF oraz współcześnie nośną kategorię dostosowanej aktywności ruchowej (pojęcia wyznaczonego dorobkiem KF i pedagogiki specjalnej).

Syntetyzując, ten nurt moich dociekań znalazł odzwierciedlenie w publikowanej od 2005 roku serii wydawniczej: Pedagogika specjalna – koncepcje i rzeczywistość oraz monografii, w której część mojego autorstwa poświęcona jest KF i jej znaczeniu w wyzwaniu zaangażowania na rzecz własnego zdrowia (zarówno przywracania jak i doskonalenia), gdzie założyłam, iż człowiek w chorobie dokonuje niejednokrotnie powtórnego osvajania z „siebie” z KF wynikającego z odkrywania (a następnie nadawania) pozytywnych sensów aktywności ruchowej jako warunku procesu zdrowienia.

Publikacje związane z omawianym zakresem to:

- Zalewska – Meler A., Duchowy wymiar zdrowia – jakość życia człowieka chorego, [W:] Pedagogika specjalna – aktualne osiągnięcia i wyzwania, red. T. Żółkowska, Oficyna IN PLUS, Szczecin 2005
- Zalewska – Meler A., Choroba w życiu człowieka – style chorowania, [W:] Pedagogika specjalna – koncepcje i rzeczywistość. Konteksty pedagogiki specjalnej, red. T. Żółkowska, PRINT Grup, Szczecin 2007
- Gliniecka M., Maksymowicz L., Zalewska – Meler A., Tajemniczy świat muko. O problemach codziennego życia z mukowiscydozą, GRAWIPOŁ, Słupsk 2007 (Mój wkład

określam na 30%, który polegał na przygotowaniu rozdziału dotyczącego merytorycznej zależności choroby, życia w chorobie i pomocy w jej trakcie oraz podmiotowego traktowania osoby chorej, uznania jej prawa do opieki i obowiązku do zdrowienia, ze szczególnym uwzględnieniem aktywności fizycznej w procesie przywracania zdrowia);

- Zalewska – Meler A., Od bliskości do samotności. „Ciemny i jasny” portret człowieka chorego, [W:] Pedagogika specjalna. Socjopedagogiczne aspekty rehabilitacji osób niepełnosprawnych, red. T. Żółkowska, M. Wlazło, Zapol, Szczecin 2008
- Zalewska – Meler A., Od izolacji do adaptacji – funkcjonowanie dziecka w środowisku szpitalnym, [W:] W kręgu niepełnosprawności - teoretyczne i praktyczne aspekty poszukiwań w pedagogice specjalnej, red. T. Żółkowska, L. Konopska, Wydawnictwo PG, Szczecin 2009
- Zalewska – Meler A. Żywnienie jako element stylu życia – o znaczeniu mitów i stereotypów w zdrowiu i chorobie, [W:] Uszkodzenie, niepełnosprawność, upośledzenie – aspekty teoretyczne i praktyczne w pedagogice XXI wieku, red. T. Żółkowska, L. Konopska, D. Szarkiewicz, Volumina.pl, Szczecin 2011
- Zalewska – Meler A., Od usprawniania do dostosowanej aktywności ruchowej osób niepełnosprawnych – rozważania (przed)wstępne, [W:] Pedagogika specjalna – koncepcje i rzeczywistość. Edukacja i rehabilitacja osób niepełnosprawnych. Oblicza terapii, red. T. Żółkowska, M. Wlazło, Minerva. Wydawnictwo Naukowe WH, Szczecin 2013

3) zainteresowanie r e t o r y k ą zdrowia - tzn. językowym instrumentarium w obszarze edukacji zdrowotnej (co zawdzięczam językoznawczej pasji rozwijanej na studiach podyplomowych na UG) – wyzwoliło nowy kierunek w przygotowywanych przeze mnie tekstach; dostrzegając lukę w kategoriach opisu aktywności prozdrowotnej, przedmiotem moich zainteresowań uczyniłam kategorie: mądrości, humoru, czasu (w tym czasu wolnego), autorytetu, higieny, radości oraz oporu – które wykorzystałam do poszerzenia horyzontu dotychczasowych ich połączeń ze zdrowiem człowieka; uznałam również za zasadne uściślenie używanego dotychczas intuicyjnie pojęcia kategorii, co starałam się pokazać w monografii: (Nie)obecne kategorie w obszarze zdrowia człowieka, Oficyna Wydawnicza „Impuls” 2009. Wśród wytypowanych do analizy kategorii znalazły się:

- kategorie obecne w języku potocznym, do których dodano nowe znaczenie, takie jak: dialog – inicjacja – lider;
- kategorie osadzone w nowym polu tematycznym, takie jak jakość życia, której semantyka wywołuje poprzez ruch kolejne kategorie: styl życia, odpowiedzialność, codzienność i dzień świąteczny;

→ kategoria nudy, którą wywołano zaprzeczając tak pożądanemu elementowi kompetencji edukatorów zdrowia jak zaangażowanie oraz monolog jako przejaw wynaturzenia w obszarze dydaktyki zdrowia.

Dopełnieniem podejmowanej w prezentowanym obszarze tematyki była próba wypełnienia (własnej jak i zaproszonych do współpracy osób) luki poznawczej związanej z odczytywaniem zbieżnych z zainteresowaniami autorów tekstów literackich, w celu dokonania ich recepcji dla praktyki edukacyjnej. W przygotowywanej pod moją redakcją monografii: Poszukiwanie (kon)tekstów dla edukacji. Migracje słowa i obrazu, Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, Toruń 2011 – wyrażam przekonanie, iż „słowo” i kierowany przez nią „obraz” nie pozostaje funkcją jedynie wyobraźni lecz przynależy do głębszych warstw kultury (w moim przypadku: kultury fizycznej i zdrowotnej, czego wyrazem jest tekst: Między absurdem a groteską – potencjały znaczeniowe ciała w twórczości Witolda Gombrowicza).

Publikacje związane z omawianym okresem to:

- Zalewska – Meler A., Nieodpowiedzialność za słowo – opór wobec nowoczesnej retoryki zdrowia, „Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne” 2006 nr 4
- Zalewska – Meler A., Mądrość – implikacje pedagogiczne w kontekście zdrowia, „Edukacja. Studia. Badania. Innowacje” 2004 nr 1
- Zalewska – Meler A., Humor – dla zdrowia, dla wsparcia, dla życia, [W:] Teatr. Terapia – Edukacja – Asertywność – Twórczość – Rozwój, red. M. Gliniecki, L. Maksymowicz, Grawipol, Słupsk 2004
- Zalewska – Meler A., Mitologizacja czasu wolnego – opór wobec zdrowia, [W:] Przestrzenie oporu w edukacji, red. E. Bilińska – Suchanek, P. W. „Warex”, Toruń 2006
- Zalewska – Meler A., Autorytet – od afirmowanej zależności do emancypacji w obszarze zdrowia człowieka, „Lider” 2006 nr 10
- Zalewska – Meler A., Kategoria codzienności w obszarze zdrowia człowieka, „Edukacja. Studia. Badania. Innowacje” 2006 nr 4
- Zalewska – Meler A., Spotkanie z Hygiewą – transpozycje w obszarze jej znaczeń, „Lider” 2007 nr 9
- Zalewska – Meler A., (Nie)obecne kategorie w obszarze zdrowia człowieka, Oficyna Wydawnicza „Impuls” 2009
- Zalewska – Meler A., W poszukiwaniu nowych kategorii pedagogicznych – mariaż zdrowia i radości życia, [W:] Współczesna rzeczywistość w wybranych problemach społecznych, red. G. Durka, Oficyna Wydawnicza „Impuls” 2010

- Zalewska – Meler A., Poszukiwanie (kon)tekstów dla edukacji. Migracje słowa o obrazu, Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, Toruń 2011

4) sposoby d o ś w i a d c z a n i a kultury fizycznej – przybliżenie jej etosu (systemu wartości oraz sposobów jej wyrażania), a zwłaszcza:

- a) odniesienie do symbolicznych aspektów KF jako formy poszerzania świadomości granic własnego ciała, pogłębiania związków między kanonem wartości estetycznych, etycznych a ciałem – mapowanie łączących je relacji;
- b) wykorzystanie potencjału rozwojowego w sferze motorycznej dziecka (w wieku przedszkolnym), gdzie starałam się zainteresować współzależnościami między pedagogicznym działaniem nauczyciela (realizującego edukację zdrowotną w przedszkolu sprzężoną z edukacją fizyczną dziecka) z kontekstem tego działania, tzn. przestrzeni wyzwalającej bądź ograniczającej, hamującej ekspresję ruchową dziecka oraz realizację wiodącej potrzeby w tym okresie czyli spontanicznego ruchu; przedmiotem zainteresowań stała się także możliwość regulowania aktywności życiowej poprzez ruch (ze wskazaniem na osoby 50+);
- c) wynaturzenia wzorów kultury ciała, tzn. przejawów działań przeciwko ciału, co w analizach związałam z antywartościami i ich symbolami w obszarze KF; podjęcie tej problematyki skierowało moją uwagę na możliwości realizacji KF w warunkach „szczególnych”, stąd też zainteresowanie resocjalizacyjnymi aspektami aktywności fizycznej w izolacji penitencjarnej;
- d) przyglądając się problematyce jawnej i ukrytej niechęci uczniów wobec wychowania fizycznego, w analizie w tym zakresie wykorzystałam kategorię oporu, poprzez którą odniosłam się do zawieszania uczestnictwa w zajęciach WF (tzw. absencja chorobowa) oraz bezradności nauczycieli KF wobec tego problemu.

Publikacje związane z tym zakresem problematyki to:

- Zalewska – Meler A., Pantomima – cyrk – taniec – balet. Impresje wokół symbolicznych aspektów kultury fizycznej, „Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne” 2007 nr 2
- Zalewska – Meler A., Estetyka i (anty)estetyka ciała, „Lider” 2008 nr 1
- Zalewska – Meler A., Odebranie godności ciała. Filozofia nałogu, [W:] Szkoła w nurcie koncepcji badań i doświadczeń, red. M. Żurawska, A. Łukasik, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2008

- Zalewska – Meler A., Instrumentalizm wobec ciała – młodociani w izolacji więziennej, [W:] Psychospołeczne determinanty niedostosowania społecznego oraz nowatorskie połączenie działań zaradczych, red. A. Jaworska, Ł. Wirkus, P. Kozłowski, Wydawnictwo Naukowe PAP, Słupsk 2007
- Zalewska – Meler A., Sport w kulturze – opór kultury w sporcie, „Edukacja. Studia. Badania. Innowacje” 2008 nr 4
- Zalewska – Meler A., Filozofia równowagi piękna i zdrowia – spełnienie człowieka w tańcu, „Lider” 2009 nr 4
- Zalewska – Meler A., Kultura fizyczna jako środek oddziaływania penitencjarnego – założenia systemowe a możliwość ich realizacji, [W:] Resocjalizacja. Zagadnienia prawne, społeczne i metodyczne, red. A. Jaworska, Oficyna Wydawnicza „Impuls” 2009
- Zalewska – Meler A., Opór wobec lekcji WF-u. Obszary buntu szkolnego wychowania fizycznego, [W:] Kreatywność oporu w edukacji, red. E. Bilińska – Suchanek, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2009,
- Zalewska – Meler A., Opór wobec lekcji wychowania fizycznego. Rodzicu, czy twoje dziecko ćwiczy?, „Mukowiscydoza” 2009 nr 25
- Zalewska – Meler A., Dodawanie życia do lat – aktywizacja ruchowa osób późnej dorosłości, [W:] Edukacja wobec współczesnych problemów społecznych, red. G. Durka, Wydawnictwo Naukowe Contact, Poznań 2013,
- Zalewska – Meler A., Potrzeba ruchu a aranżacja przestrzeni – o statusie aktywności fizycznej dziecka w wieku przedszkolnym, [W:] Świat małego dziecka, red. H. Krauze – Sikorska, M. Klichowski, K. Kuszak, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2013,
- Zalewska – Meler A., W poszukiwaniu istoty współpracy nauczyciela wychowania fizycznego z rodzicami, [W:] Uczeń w teorii i praktyce pedagogicznej - dylematy współczesnej edukacji, red. Skibska J., Kochanowska E., Wydawnictwo Naukowe ATH, Bielsko Biała 2013

Zwrot w zainteresowaniach badawczych zawdzięczam uczestnictwie w 2007 roku w „intensywnym kursie metodologicznym” (Dolnośląska Szkoła Wyższa Edukacji Towarzystwa Wiedzy Powszechnej we Wrocławiu – obecnie Dolnośląska Szkoła Wyższa) w zakresie dokumentarnej interpretacji dyskusji grupowych a następnie w 2010 i 2011 roku kolejnej edycji kursu (organizowanej również przez DSW we Wrocławiu oraz Uniwersytetu Warmińsko – Mazurskiego w Olsztynie) poświęconej analizie wywiadów narracyjnych i fotografii, nagrań wideo przygotowywanych przez uczestników (liderów projektów). Wymiana doświadczeń w zakresie jakościowych (rekonstrukcyjnych) badań społecznych a także uczestnictwo w IV Ogólnopolskim Seminarium Metodologii Pedagogiki w Gdańsku w 2010 roku – pozwoliło mi na przygotowanie projektu pracy habilitacyjnej, tzn. Codzienność

doświadczeń zdrowotnych a tożsamość zawodowa nauczycieli kultury fizycznej, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2014. Oswojeniu kategorii znaczenia (interpretacji), biografii, narracji posłużyły następujące publikacje:

- Zalewska – Meler A., Warsztat pracy nauczyciela wychowania fizycznego – wokół zakresów i znaczeń, [W:] Być nauczycielem – opiekunem – wychowawcą. Formacja intelektualna czy rzemiosło?, red. J. Maciąg, I. Stelmasiak, Wydawnictwo Adam Marszałek,
- Zalewska – Meler A., Wywiad narracyjny a „bycie w świecie” nauczyciela wychowania fizycznego, „Wychowanie Fizyczne i Sport” 2014 nr 1

4.4. Bibliometryczne podsumowanie prac naukowych

IF = brak, IC = 3,80, liczba punktów KBN/MNiSW = 227

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowych:

- wyjazd do zagranicznej uczelni partnerskiej w ramach ERASMUS PROGRAMME: Univerzita J. E. Purkyně w Usti nad Łabą (Czechy) – Wydział Pedagogiczny, Katedra Psychologii (18-28.05.2013); tematyka prowadzonych wykładów to: Perspektywa badań jakościowych w pedagogice zdrowia.

6. Działalność dydaktyczna, społeczna (na rzecz środowiska):

- Prowadzenie zajęć dla słuchaczy studiów stacjonarnych i niestacjonarnych z przedmiotów: biomedyczne podstawy rozwoju i wychowania, metodyka kultury fizycznej, pedagogika lecznicza, edukacja prozdrowotna, promocja zdrowia, zdrowie publiczne, logopedia, podstawy opieki i rehabilitacji gerontologicznej, planowanie i monitorowanie zdrowotnych programów edukacyjnych, seminaria dyplomowe i magisterskie
- Promocja prac licencjackich: 73 osoby (dane tylko z okresu ostatnich pięciu lat)
- Promocja prac magisterskich: 75 osoby (dane tylko z okresu ostatnich pięciu lat)
- Liczba recenzowanych prac licencjackich: 62 (dane tylko z okresu ostatnich pięciu lat)
- Liczba recenzowanych prac magisterskich: 149 (dane tylko z okresu ostatnich pięciu lat)
- Kształcenie podyplomowe nauczycieli – prowadzenie zajęć z przedmiotów: biomedyczne podstawy rozwoju i wychowania, metodyka kultury fizycznej, pedagogika zdrowia.

- Udział w Komitecie organizacyjnych konferencji naukowych;
- Działalność organizacyjna na rzecz uczelni, instytutu oraz członkostwo w organizacjach:
  1. członkostwo w senacie Akademii Pomorskiej w Słupsku,
  2. członkostwo w senackiej komisji uczelnianej na rzecz rozwoju AP,
  3. członkostwo w radzie wydziału (obecnie Nauk Społecznych AP),
  4. pełnienie w latach 2002-2005 funkcji wicedyrektora Instytutu Pedagogiki ds. organizacji studiów zaocznych i nauki Pomorskiej Akademii Pedagogicznej w Słupsku (obecnie Akademii Pomorskiej),
  5. członkostwo w Polskim Towarzystwie Pedagogicznym
- Popularyzacja nauki w ramach wykładów w Usteckim Uniwersytecie Trzeciego Wieku – Żyj Kolorowo; tematyka przeprowadzonych wykładów:
  1. Mieć czas na zdrowie – o współczesnych rytuałach zdrowotnych Polaków (2006/2007),
  2. Znaczenie aktywności fizycznej dla zdrowia człowieka (2007/2008),
  3. Sporty życia osób w starszym wieku a poprawa jakości ich życia (2008/2009),
  4. Umiejętności życiowe – sposoby ich kształtowania w cyklu życia (2009/2010),
  5. Realizacja programów profilaktycznych adresowanych do osób 50+ (2010/2011),
  6. Edukacja żywieniowa seniorów – dekalog racjonalnego odżywiania (2011/2012),
  7. Ocalić od zapomnienia – poetyckie parafrazy problematyki zdrowia i ruchu (2012/2013).
- Wykłady na radach szkoleniowych dla nauczycieli w słupskich przedszkolach miejskich nr 23 i 32,
- Współpraca ze wszystkimi dyrektorami Przedszkoli Miejskich w Słupsku w zakresie ewaluacji wdrażanych w ich placówkach projektów i programów promocji zdrowia – opieka merytoryczna nad pracami dyplomowymi w tym zakresie.
- Współpraca z komitetem redakcyjnym i publikacje popularnonaukowe na łamach magazynu „Mukowiscydoza”, wydawanym przez Polskie Towarzystwo Walki z Mukowiscydozą;

Agnieszka Zalewska - Mejer

.....

Załącznik nr 4. Wykaz opublikowanych prac